

Delavci in kmetje, čuvajte svoje Del. zadruga

Nacionalisti, kapitalisti in oblasti na strani socialistov proti proletariatu

Članski zbor u Labinju

Poznajete li Labinjo? Poznajete li ova kapitalistična robitarstva? Poznajete li ova najslabšo kapitalistično organizacijo modernog sužanštva? Jedina priznana, krševita planota izpresekana dubokom jamogom, a iznad planote, pokraj obale, oštar krt, na kome mala maledanska tvrjavica za 2000 stanovnikov. Tvrjavica puma uredu, vojničkim, policijskim, burokratijskim, školskim, kapitalističkim vlasti, koje vladaju sivo pozlino selištu na pustoj krunoj zemlji naokolo. Na planoti, na tri mestima, visoki dimnjaci, koji neprestano puše gusle oblake crnog, umazanog dima. Oko tih dimnjaka sva sela zasedana močnim vojničkim odjeljenjima, da mogu kapitalistička gospodstva nesmetano goniti na jedno plaćani radu, ne plaćajući seosku masu i sva ona nesretna ostanke radničke mase svih naroda Evrope, koji su se kojom nemilom zgodom našli na torp sužanjskom mestu. Evo to nam je Labinjo i Labinjska sa svojimi učenjima i rudnicima! Puzdno selo koje je vladalo na labinjskoj tvrjavici objasnio maledanski vlastelin, bila su za ovaj narod prava nebesa spremi stanju, koje vladalo u toj zemlji dandana. Radnički je taj svojim uplascim. Narodna pletla poslušnog štrajka, politički on i ne živi više. Puštanje, koji je na tom mestu drskiji, no šije u našoj zemlji tu je salta svaki slobodni dah radničkog naroda.

Jednina organizacija koja je zaista uspevala u toj duhomoničnoj atmosferi, u koju je vengovo i stavio svoj zanos, bile su Radničke zadruga. Stidljivo u Labinju i Karpanu broje skoro 2000 članova. Ali proštu nedelju, labinjski rudnici morali su se osvedočiti, da su i ova selišta u rukama fašista. U nedelju vrtio se je naime članski zbor tog selišta, i dočim članski mesto na tom zboru samo člani Zadruga, fašisti mešani imali su slobodan ulaz u dvoranu. Socijalistička gospodstva Pippanti i Salvatori, koji su stali na vrhovima za kontrolu su ih slobodno pustili ući na zbor te ih ostavili mirno na zboru, doktori je mirona naš drug Sabadin, kontrolor jednog selišta iz Trsta, pod pritiskom fašista napustiti mesto zborovanja. A još više: na tom zboru je bio isprebijan od strane fašista meštanova jedan naš drug samo zato što se je usudio, da kritizira upravu naše radničke institucije. A kad je hteo dati predložak izmenju kandidata liste koja je bila predložena sa strane socialističke, da odmahnu s nje kandidatice nacionalističkog bloka, socialističke melniti su biru na glasanje svojoj kompromisnu listu sa blokom, te tako po izgledanju pozvali meštanove, da predloži svoju listu. Jasnio jest, dakle, da je imao taj poziv samo namenu, da saznaju fašisti za komunističke protukandidatice da ih pošle izvanju.

Tako su se dakle socialisti složili za skupnu akciju za osvajanje Radničkih zadruga i to u onom mestu, gde imate vladu najvećeg terora, najistrajnije kapitalističkog sužanštva. Kad su radnici videli, da su počeli fašisti biti našeg druga govornika, onda su počeli da viku: «Ta vi ste nam varali! Vi ste nam prišli, da će komunisti porušiti Zadruga, ali sad vidimo, da ste vi spoznavali sa fašistima! I posle tog incidenta, svi su seljaci i radnici napustili zbor. U dvorani je ostalo tek 35 osoba, koje su izabrale delegata i primile na znanje izveštaj ravnatelja Searela.

Interesantno jest, da je na ovom zboru učestvovala i gospodinja Grac iz Opazije. On jest, dakle kontrolor skla dršta u Opaziji i mi se upotre ne protivimo učestvovanju ni jednog drugu na našem zborovanju, jer je to njihova nesporna prava, ali dočim je imao kontrolor, drug Sabadin, da napusti dvoranu, je gospodinja Grac slobodno prisustvovala, fašističkomu tororu nad labinjskim rudnicima i to bez reči protesta.

Pa da se bar poznamo!

Bezobraznost socialistog patriotizma pak ide još i mnogo dalje. Pošto znadu da posle tim putem oni ne mogu pobediti, to su se bacili na najopasniju povest. Labinjski ova vraga skuplja 1925 članova i dakle, prema previlima, pravo na 7 (sedam) delegata. No, šta se je to socialističko-fašističko blok praviš? Oni su izabrali za Labinj 10 (deset) delegata. Mitom ili silom, ali Zadruga moraju u nacionalističke ruke — tako misle ti izdajnici proletariata! Rečimo, na krov, radnici čuvajte svoje Zadruga!

Ploha v Sovodnjah

Vnedeljo smo imeli veliki ploha v Sovodnjah — toda ne pod milim nebom, tamveč v gostinji sodruga Coliča. Ploha je od vseh strani in skoro bi bila kamalo tudi padalo. Sovodnjski člani Delavskih zadruga so bili nemre skloni shod, da predrezovala zadruga zadruga naposleda z ozirom na bliznjoji sa kongres. A ker so bili povaj-

Clani, ne zabite predsejem, da so CLANSKI ZBORI AVTONOMNI in da nimata upravni odbor in direkcija na njih nikake druge pravice kakor pristovovati, poročati in govoriti, ako jim predsednik da besedo.

Ravnateljstvo ali upravni odbor torej nimata nikake pravice, da imenite komitete na zbor, ako mu to zbor sam dovolji.

Clani! zahtevajte povsodi, da govore tudi naši govorniki, da boste natančno poučeni o stanju naših zadrug!

Delavci in kmetje, ne dovolite, da prikljajo Delavske zadruga v roke nacionalistov. Vani z izdajci proletariata!

Clani Delavskih zadrug, čuvajte svoje pravice in svoje Zadruga!

KOM. ODBOR ZA ZADRUŽNISTVO.

Mascalzona

Vsekakor, ko se vidijo nasprotniki komunističnega proletariata idejno prevladane, potisnjene v ozadje in osramočene po tehkih dokazih, ki jih prinaša proti njih proletariatu v razrednem boju, se v njih močnejše zbudi razredna sovrasvo, zavist, nevoščljivost in jeza nad proletariatom. Kaj pa more meščanstvo, na vrhuncu politične in gospodarske oblasti in je razpadajoče, degenerirano, ker je do vršilo svoje poslanstvo, kaj more to meščanstvo proletariatu, ki si osvaja še svoje postojanje, prekipevajočemu moči, polnemu razuma, postaviti nasproti drugo, negoli onemogo je la? Glavni domaćina meščanstva t. «Edinosti», nima pa nič take poguma, da bi brez ovinkov pokazalo svoje sovrasvo in zavist do proletariata, da bi se odreklo ležajo. Ono pošilja na delo svojega najdejšega lovca, od katerega sprejema potem razne raporte. Mi dobro poznamo te, čije, ki imajo mogočo obkrožitev slovenske komuniste. V slovenskem jeziku ni izraza, ki bi primerno označil to početje strahopetnih pčestnih roparjev. Italijani pravijo temu: mascalzona, vpligaccheria.

V listu teh čestnosti čitamo sledeče izdele:

«Med razbradane ki so nesramno popivali in vzklikali raznim strankam, kakor n. pr. komunisti — (seveda v italijanskem jeziku) —, je stopil mladent, pripravljen na ob strani 60 letnim starostom našim kmetom, ter jim zastavil: — kakor sem pozneje izvedel —, da je starčku poginila edina kracica od katere se je revez hranil. Sklenili so to med nekaj maledenci, da bodo darovali vsak po nekaj in da se bo po vsi naradni denar, da se starčku kupi druga kracica. Ko jih je naprosil, naj duri oni kaj dajo, so ga nebruljili in malo ne vrili svoj vrata. Obisali so ga z raznimi poskomi — ker da on ni komunist — denar, ki ga troši za knjige in časopise, naj ga raji da ruja starčku. Skupnha so ga nazvali, ker ne kadit in pijanje po gostinjah, ker ne vzklika komunisti».

Kako je nastala ta pesma? Nedoljški slovec «Edinosti» je preglubo pogledal v kozarec terana. In vinski duhovi so mu pričarali vzor slovenskega Janca, prevzelnega kmetijskega fanta, ki uporablja nedoljški dan zato, da se znaša nad revnimi delavskimi sinovi, katerih ne more videti tekot tedna, ker morajo iti s truhom za kruhom. Starčka, kracice, knjige, časopise to drugo vse je pripravil vinski fant, naj se zavaruje svojo živino pri narodnih zavarovalnih gospodih, izmislja nedoljški lovec dar bujne fantazije zato, da napada proletariata maledenci.

Kotikar mi pomoma proletariatu in zlasti komunistično mladino na delu, ki je slabo preskrbljeno za nedoljško zabavo. Komunistično mladino v tržaki okolici grize in izjedaja slaba pred verno brezposelnostjo, komunistična mladina na Spodnji Krasi si mora še ob nedoljški službi kruha pri vseh kapitalističnih podjetjih in komunistična mladina na Gorickem premišljuje o vojni odškodnini, ki ne pride. Ker se tiče pijančevanja, dragi moj nedoljški lovec, ti moramo povedati, da je bila organizacija komunistične mladine — morda prva med slovenskim narodom — ki je silila bojko gostilne in da se tvoji bratje vinski trgovci, gostilničarji, veleposredniki izgledajo komunistične mladine kakor črna vraga, ker se bojijo, da bi jim ta nekoga telega dne ne zvela vseh sodov iz kleti in izlila vino po cest. O čednost, vsi čednosti, teška čednost! Pogled med svoje učitelje, župnika, cerkve, župne in dandana! Tu išči vinskih bratov. Zato se je vedno znan. Komunistična mladina pusti pri miru. Mi smo ponosni na komunistično mladino. In nje sta izšla Alija Aliagić in Stijel, iz nje so je dvignila skromna Krnica, silna in močna. Ta imena zavzemajo čast na mesto v zgodovini osvoboditelne boja proletariata. Tip mladega komuniste, pri nje pa je mladi proletarec, ki uporabi prosto urico, da se poglubi v časopis in knjigo, ki se aktivno udeležuje njenjenja v politični in strokovni organizaciji, ki si stavi ob dnu proletarskega gibanja z vojaško disciplino in službo višjih organov. Ali nedoljški lovec nič ne vaš, kako morajo tudi demagoški advokati in narodni volitvi na pčestekih shodih vitihi pred treznimi argumentacijami 17 letnih delavcev? Tudi teh privoščim malo take zadrage!

Me se ne tujmo preganjani niti nismo tako naivni, da bi jemali v zakup vsa proletariata kakor piše gorisko glasilo. Toda obkroževati se ne pustimo od nobenega. Seveda «Edinosti» bo sedaj molčala, ker mi bi radi vedeli, kaj — za boga — slovenski komunist brez potrebe iskati raznim strankam, kakor n. pr. komunisti — (seveda v italijanskem jeziku) —. Povej nam to «Edinosti» (mascalzona e vpligaccheria)! To ne more škoditi imenu vsi! Pomagamo ho temveč Komunistični stranki, ki bo tako elemente izključila in pomagano ho narodu, kateremu bo stranka vrnila nazaj njegove sinove.

nič g. Vaid. Ne pove, zakaj, je poljski mladi pred vsaki, kjer je izkoristil poslednjo možnost, da izpolni svojo pčestno željo in opusti sodnikom. Blagost, umerjenost, tihi mol krščanskega odpuščanja — s tem je končal. Vsekakor natančen način umiranja za človeka, ki po svoji verski pripadnosti, četudi le instinktivno ni bil krščanin, ampak potoma Islama. Potome ova vere ki se je, v zelo kulturno-historično, pojavila v amipsko-omanskih plemenih kot nacionalna reakcija na nacionalno-nivalizatorno ulogo prve religije internacionalizma, krščanstva, a čisto vzeto, je značljiva reakcija življenja in borbenosti na odrekanje krščanski princip: ne upitaj se zlu in ljubi svoje sovražnike. Se bolj nam vladno izgleda tako umiranje, ako se vname, da je bil borec-proletarec, ki si je bil zavest, da je žrtve surovega razrednega terora: vsak drugi revolucionar bi imel v takem trenutku na uših obtožbo za svoje sodnike, z on je imel — odpuščanje.

Onimerni bi bil, smatrali to za prečutjeno pozo, za pozo je treba imeti jezuitizma, fevdalnosti, pretkanosti v duši, on vsega tega nikakor ni imel. Ali je bližnja smrt delovala nanj s tako blaznino? Doga je se, da postaja

jajo tudi našinjski značaj pred smrtjo kroki — silne so hitrini, droviti nekum, ki se navedoma udeležijo pred usmrtim in bližnja smrt jih izpremeni, deluje na njih kakor balzam, ublaži jih. Ali je to bil slučaj pri Aliji? Nikar. Način njegove smrti je deden na činu, na kateri je živel; nobena izprememba se ni dogodila, vidno je teklo njegovo življenje, celo v mnogih zadržkih, lahko, a pred smrtjo se je le razširilo in poročilo. Pred smrtjo so je pokazalo močnejše in jasne, kar je v življenju tvorilo in odločilo njegov značaj.

Tihi vrelce dobrote, ki so jo drugi bolj ublažili kakor on sam, je imel v življenju. Ko je osmil vsled zakonske tragedije svojih rodiljev brez mater je skrbel kot oca za svoje brate. Napram očetu, pobožnemu muslimanemu starcu se je obnašal prizanesljivo, odpuščljivo, celo zadrževal ga je. Krotek, raji vesel kakor občan, vzdržljiv v bolešti, samostojno poživljaval in poln odrekovanja, ne žale nito gar, je bil tip, ki bi se ga moglo nazvati kristjanskim. Po njegovem značaju bi se moglo najlepše dokazati, da je Isaka varanta kristjanstva.

Kako je mogel tak človek, po svojem značaju bližji tolstojanskemu življenju, miren in brez borbe, postati revolucionar in atentator? Zakaj, ko je mogel umirajoč odpuščati zlo svojim sodnikom, zakaj jim ni odpustil za prepro v življenju, pred Delico? Moglo bi se odgovoriti, da je bila premočna v njem razvita meščanstvena na pčestanje in da je bil premočen v njem ponos nasproti življenju — da je bil po svojem narodu in dedščini pač bolj Isakem tip, ki mu je pomagal na primar on, kar je čedelnemu krščaninu ljubezen. Moglo bi se tako odgovoriti, a to odgovor ne bi pogodil globine Alijavega značaja. Za premočno tega značaja je treba iti z osnovnega stališa, da je bil proletarec. Kot proletarec je že, iz samega svojega razrednega položaja, imajoč svoje moči in delo, bil obsojen, da daje in ne jemlje — v tem smislu je vsaki proletarec kristjan. A kot proletarec se je takoj začutil v zvezi s kolektivom (skupnostjo) svojega razreda in kakor je ta razred zvojavinska izkušnja, je njega osebno izkušnja naučila, da je premočno dajanje je prodoljevanje družabne nepravilnosti in da se pravica ne dobi s trpinim čakanjem, ampak da jo treba vzeti z borbo.

V tem smislu je vsaki razredno-zavedni proletarec islamec, ki gre v raj preko bojišča: Alija je kot islamec in

O nadstrankarstvu

«Predsednik nedeljo popoldne so je vršil redni občni zbor javne ljudske knjižnice v Nabrežini. Potem je bil nepriznovan buren in razbit in v celoti vsem onim, ki jim je bilo društvo res na srce, veliko presenečenje. — Javna ljudska knjižnica, ki bi morala biti vsled svojih vzvisenih, kulturnih namenov strogo nadstrankarske, je postala na tem obnem zboru žrtve strankarske opolitke. Najbolj žalostno pa je to, da je prišlo do tega usodnega položaja ravno sedaj, ko je društvo po ogromnem trudu že skoro predvotno gneto in moreno višnjo da se je društvo v tej kratki povojni dobi tak povzelo, gre predvsem zaslugu onemu odboru, ki je v zadnjih dveh letih nemurno, z jekleno voljo in nadstrankarskim altruizmom deloval. Društvo je preobrazilo svojemu pravemu namenu in je sprelo v popolnoma strankarske roke v komunistično in socialistično.

Tako naznanja «Edinosti» v svoji dopisni dejstvo, da je prišlo v obliki nadstrankarske ustanove vzvisenih kulturnih namenov nekaj delavcev. V nekem nejem dopisu to popravlja, ker to nič ne do, ako se da v odboru nadstrankarske organizacije nekaj mesta tudi talentiranim delavcem ki imajo ravno toliko smisla za kulturna stremjenja kakor inteligence in še več.

Narodni gospodi je treba povedati, da pripada večina odborniških mest v takimenovalih nadstrankarskih opolitnihih kulturnih, zabavnih in športskih organizacijah, proletariatu, na katerega stvelno članstvo in zaupanje se za opolitnihih narodna društva tudi naslanja. In proletariatu pomeno, da ho treba VSE take organizacije stopnjava zavojovati in jih na primeren način prenesti v službo naših namenov.

Kdo je kričoč?

V tekli od 6. t. m. je opazil nek dopisnikarček iz Ivanjegrada pri Komnu delovanje temojnega društva. V dopisu se je spomnil mož veselica, ki se je vršila istotam na dan novega leta in je popolnoma naravnano, da se je obdržal ob taji priključiti tudi ob komuniste. Piše namreč sledeč: «Omeniti moramo, da je prišlo na veselihih prostor gruča izivajev. Izdajali so se za komuniste. Hoteli so s knjižničnim ustrošiti igralce ...» Dopisnikarčicu pomeno, da je bilo na veselihih novozvih res nekaj komunistov, ki so se po najbolj zaračunali nad izivajev in kričali koji so bili v ozadju. Ali čez izivajev se bili in še vedno maledenci od pete do glave. Če treba, razpustajamo s čimni. Ni znanja pa nobenemu občini je doblil izivajev «Edinosti» pčestno, da so izdajali za komuniste ko so dočimni Mladje gospodu dopisnikarčicu dolga poznanja. In vedeti bi morali gospodin narodnjakarski kužek, da ne dela dolga podlitočevski komunistom narodne gospode grehe. Saj je v vseh vrstah, gospodje, dolgovj razgradnje in izivajev. Ali zato se ni rečeno da so tudi pri nas. Ne sodite drugih po sebi!

Med razbradane ki so nesramno popivali in vzklikali raznim strankam, kakor n. pr. komunisti — (seveda v italijanskem jeziku) —, je stopil mladent, pripravljen na ob strani 60 letnim starostom našim kmetom, ter jim zastavil: — kakor sem pozneje izvedel —, da je starčku poginila edina kracica od katere se je revez hranil. Sklenili so to med nekaj maledenci, da bodo darovali vsak po nekaj in da se bo po vsi naradni denar, da se starčku kupi druga kracica. Ko jih je naprosil, naj duri oni kaj dajo, so ga nebruljili in malo ne vrili svoj vrata. Obisali so ga z raznimi poskomi — ker da on ni komunist — denar, ki ga troši za knjige in časopise, naj ga raji da ruja starčku. Skupnha so ga nazvali, ker ne kadit in pijanje po gostinjah, ker ne vzklika komunisti».

Kako je nastala ta pesma? Nedoljški slovec «Edinosti» je preglubo pogledal v kozarec terana. In vinski duhovi so mu pričarali vzor slovenskega Janca, prevzelnega kmetijskega fanta, ki uporablja nedoljški dan zato, da se znaša nad revnimi delavskimi sinovi, katerih ne more videti tekot tedna, ker morajo iti s truhom za kruhom. Starčka, kracice, knjige, časopise to drugo vse je pripravil vinski fant, naj se zavaruje svojo živino pri narodnih zavarovalnih gospodih, izmislja nedoljški lovec dar bujne fantazije zato, da napada proletariata maledenci.

Kotikar mi pomoma proletariatu in zlasti komunistično mladino na delu, ki je slabo preskrbljeno za nedoljško zabavo. Komunistično mladino v tržaki okolici grize in izjedaja slaba pred verno brezposelnostjo, komunistična mladina na Spodnji Krasi si mora še ob nedoljški službi kruha pri vseh kapitalističnih podjetjih in komunistična mladina na Gorickem premišljuje o vojni odškodnini, ki ne pride. Ker se tiče pijančevanja, dragi moj nedoljški lovec, ti moramo povedati, da je bila organizacija komunistične mladine — morda prva med slovenskim narodom — ki je silila bojko gostilne in da se tvoji bratje vinski trgovci, gostilničarji, veleposredniki izgledajo komunistične mladine kakor črna vraga, ker se bojijo, da bi jim ta nekoga telega dne ne zvela vseh sodov iz kleti in izlila vino po cest. O čednost, vsi čednosti, teška čednost! Pogled med svoje učitelje, župnika, cerkve, župne in dandana! Tu išči vinskih bratov. Zato se je vedno znan. Komunistična mladina pusti pri miru. Mi smo ponosni na komunistično mladino. In nje sta izšla Alija Aliagić in Stijel, iz nje so je dvignila skromna Krnica, silna in močna. Ta imena zavzemajo čast na mesto v zgodovini osvoboditelne boja proletariata. Tip mladega komuniste, pri nje pa je mladi proletarec, ki uporabi prosto urico, da se poglubi v časopis in knjigo, ki se aktivno udeležuje njenjenja v politični in strokovni organizaciji, ki si stavi ob dnu proletarskega gibanja z vojaško disciplino in službo višjih organov. Ali nedoljški lovec nič ne vaš, kako morajo tudi demagoški advokati in narodni volitvi na pčestekih shodih vitihi pred treznimi argumentacijami 17 letnih delavcev? Tudi teh privoščim malo take zadrage!

Me se ne tujmo preganjani niti nismo tako naivni, da bi jemali v zakup vsa proletariata kakor piše gorisko glasilo. Toda obkroževati se ne pustimo od nobenega. Seveda «Edinosti» bo sedaj molčala, ker mi bi radi vedeli, kaj — za boga — slovenski komunist brez potrebe iskati raznim strankam, kakor n. pr. komunisti — (seveda v italijanskem jeziku) —. Povej nam to «Edinosti» (mascalzona e vpligaccheria)! To ne more škoditi imenu vsi! Pomagamo ho temveč Komunistični stranki, ki bo tako elemente izključila in pomagano ho narodu, kateremu bo stranka vrnila nazaj njegove sinove.

nič g. Vaid. Ne pove, zakaj, je poljski mladi pred vsaki, kjer je izkoristil poslednjo možnost, da izpolni svojo pčestno željo in opusti sodnikom. Blagost, umerjenost, tihi mol krščanskega odpuščanja — s tem je končal. Vsekakor natančen način umiranja za človeka, ki po svoji verski pripadnosti, četudi le instinktivno ni bil krščanin, ampak potoma Islama. Potome ova vere ki se je, v zelo kulturno-historično, pojavila v amipsko-omanskih plemenih kot nacionalna reakcija na nacionalno-nivalizatorno ulogo prve religije internacionalizma, krščanstva, a čisto vzeto, je značljiva reakcija življenja in borbenosti na odrekanje krščanski princip: ne upitaj se zlu in ljubi svoje sovražnike. Se bolj nam vladno izgleda tako umiranje, ako se vname, da je bil borec-proletarec, ki si je bil zavest, da je žrtve surovega razrednega terora: vsak drugi revolucionar bi imel v takem trenutku na uših obtožbo za svoje sodnike, z on je imel — odpuščanje.

Onimerni bi bil, smatrali to za prečutjeno pozo, za pozo je treba imeti jezuitizma, fevdalnosti, pretkanosti v duši, on vsega tega nikakor ni imel. Ali je bližnja smrt delovala nanj s tako blaznino? Doga je se, da postaja jajo tudi našinjski značaj pred smrtjo kroki — silne so hitrini, droviti nekum, ki se navedoma udeležijo pred usmrtim in bližnja smrt jih izpremeni, deluje na njih kakor balzam, ublaži jih. Ali je to bil slučaj pri Aliji? Nikar. Način njegove smrti je deden na činu, na kateri je živel; nobena izprememba se ni dogodila, vidno je teklo njegovo življenje, celo v mnogih zadržkih, lahko, a pred smrtjo se je le razširilo in poročilo. Pred smrtjo so je pokazalo močnejše in jasne, kar je v življenju tvorilo in odločilo njegov značaj.

Tihi vrelce dobrote, ki so jo drugi bolj ublažili kakor on sam, je imel v življenju. Ko je osmil vsled zakonske tragedije svojih rodiljev brez mater je skrbel kot oca za svoje brate. Napram očetu, pobožnemu muslimanemu starcu se je obnašal prizanesljivo, odpuščljivo, celo zadrževal ga je. Krotek, raji vesel kakor občan, vzdržljiv v bolešti, samostojno poživljaval in poln odrekovanja, ne žale nito gar, je bil tip, ki bi se ga moglo nazvati kristjanskim. Po njegovem značaju bi se moglo najlepše dokazati, da je Isaka varanta kristjanstva.

Kako je mogel tak človek, po svojem značaju bližji tolstojanskemu življenju, miren in brez borbe, postati revolucionar in atentator? Zakaj, ko je mogel umirajoč odpuščati zlo svojim sodnikom, zakaj jim ni odpustil za prepro v življenju, pred Delico? Moglo bi se odgovoriti, da je bila premočna v njem razvita meščanstvena na pčestanje in da je bil premočen v njem ponos nasproti življenju — da je bil po svojem narodu in dedščini pač bolj Isakem tip, ki mu je pomagal na primar on, kar je čedelnemu krščaninu ljubezen. Moglo bi se tako odgovoriti, a to odgovor ne bi pogodil globine Alijavega značaja. Za premočno tega značaja je treba iti z osnovnega stališa, da je bil proletarec. Kot proletarec je že, iz samega svojega razrednega položaja, imajoč svoje moči in delo, bil obsojen, da daje in ne jemlje — v tem smislu je vsaki proletarec kristjan. A kot proletarec se je takoj začutil v zvezi s kolektivom (skupnostjo) svojega razreda in kakor je ta razred zvojavinska izkušnja, je njega osebno izkušnja naučila, da je premočno dajanje je prodoljevanje družabne nepravilnosti in da se pravica ne dobi s trpinim čakanjem, ampak da jo treba vzeti z borbo.

V tem smislu je vsaki razredno-zavedni proletarec islamec, ki gre v raj preko bojišča: Alija je kot islamec in

nič g. Vaid. Ne pove, zakaj, je poljski mladi pred vsaki, kjer je izkoristil poslednjo možnost, da izpolni svojo pčestno željo in opusti sodnikom. Blagost, umerjenost, tihi mol krščanskega odpuščanja — s tem je končal. Vsekakor natančen način umiranja za človeka, ki po svoji verski pripadnosti, četudi le instinktivno ni bil krščanin, ampak potoma Islama. Potome ova vere ki se je, v zelo kulturno-historično, pojavila v amipsko-omanskih plemenih kot nacionalna reakcija na nacionalno-nivalizatorno ulogo prve religije internacionalizma, krščanstva, a čisto vzeto, je značljiva reakcija življenja in borbenosti na odrekanje krščanski princip: ne upitaj se zlu in ljubi svoje sovražnike. Se bolj nam vladno izgleda tako umiranje, ako se vname, da je bil borec-proletarec, ki si je bil zavest, da je žrtve surovega razrednega terora: vsak drugi revolucionar bi imel v takem trenutku na uših obtožbo za svoje sodnike, z on je imel — odpuščanje.

Onimerni bi bil, smatrali to za prečutjeno pozo, za pozo je treba imeti jezuitizma, fevdalnosti, pretkanosti v duši, on vsega tega nikakor ni imel. Ali je bližnja smrt delovala nanj s tako blaznino? Doga je se, da postaja jajo tudi našinjski značaj pred smrtjo kroki — silne so hitrini, droviti nekum, ki se navedoma udeležijo pred usmrtim in bližnja smrt jih izpremeni, deluje na njih kakor balzam, ublaži jih. Ali je to bil slučaj pri Aliji? Nikar. Način njegove smrti je deden na činu, na kateri je živel; nobena izprememba se ni dogodila, vidno je teklo njegovo življenje, celo v mnogih zadržkih, lahko, a pred smrtjo se je le razširilo in poročilo. Pred smrtjo so je pokazalo močnejše in jasne, kar je v življenju tvorilo in odločilo njegov značaj.

Tihi vrelce dobrote, ki so jo drugi bolj ublažili kakor on sam, je imel v življenju. Ko je osmil vsled zakonske tragedije svojih rodiljev brez mater je skrbel kot oca za svoje brate. Napram očetu, pobožnemu muslimanemu starcu se je obnašal prizanesljivo, odpuščljivo, celo zadrževal ga je. Krotek, raji vesel kakor občan, vzdržljiv v bolešti, samostojno poživljaval in poln odrekovanja, ne žale nito gar, je bil tip, ki bi se ga moglo nazvati kristjanskim. Po njegovem značaju bi se moglo najlepše dokazati, da je Isaka varanta kristjanstva.

Kako je mogel tak človek, po svojem značaju bližji tolstojanskemu življenju, miren in brez borbe, postati revolucionar in atentator? Zakaj, ko je mogel umirajoč odpuščati zlo svojim sodnikom, zakaj jim ni odpustil za prepro v življenju, pred Delico? Moglo bi se odgovoriti, da je bila premočna v njem razvita meščanstvena na pčestanje in da je bil premočen v njem ponos nasproti življenju — da je bil po svojem narodu in dedščini pač bolj Isakem tip, ki mu je pomagal na primar on, kar je čedelnemu krščaninu ljubezen. Moglo bi se tako odgovoriti, a to odgovor ne bi pogodil globine Alijavega značaja. Za premočno tega značaja je treba iti z osnovnega stališa, da je bil proletarec. Kot proletarec je že, iz samega svojega razrednega položaja, imajoč svoje moči in delo, bil obsojen, da daje in ne jemlje — v tem smislu je vsaki proletarec kristjan. A kot proletarec se je takoj začutil v zvezi s kolektivom (skupnostjo) svojega razreda in kakor je ta razred zvojavinska izkušnja, je njega osebno izkušnja naučila, da je premočno dajanje je prodoljevanje družabne nepravilnosti in da se pravica ne dobi s trpinim čakanjem, ampak da jo treba vzeti z borbo.

V tem smislu je vsaki razredno-zavedni proletarec islamec, ki gre v raj preko bojišča: Alija je kot islamec in

nič g. Vaid. Ne pove, zakaj, je poljski mladi pred vsaki, kjer je izkoristil poslednjo možnost, da izpolni svojo pčestno željo in opusti sodnikom. Blagost, umerjenost, tihi mol krščanskega odpuščanja — s tem je končal. Vsekakor natančen način umiranja za človeka, ki po svoji verski pripadnosti, četudi le instinktivno ni bil krščanin, ampak potoma Islama. Potome ova vere ki se je, v zelo kulturno-historično, pojavila v amipsko-omanskih plemenih kot nacionalna reakcija na nacionalno-nivalizatorno ulogo prve religije internacionalizma, krščanstva, a čisto vzeto, je značljiva reakcija življenja in borbenosti na odrekanje krščanski princip: ne upitaj se zlu in ljubi svoje sovražnike. Se bolj nam vladno izgleda tako umiranje, ako se vname, da je bil borec-proletarec, ki si je bil zavest, da je žrtve surovega razrednega terora: vsak drugi revolucionar bi imel v takem trenutku na uših obtožbo za svoje sodnike, z on je imel — odpuščanje.

Onimerni bi bil, smatrali to za prečutjeno pozo, za pozo je treba imeti jezuitizma, fevdalnosti, pretkanosti v duši, on vsega tega nikakor ni imel. Ali je bližnja smrt delovala nanj s tako blaznino? Doga je se, da postaja jajo tudi našinjski značaj pred smrtjo kroki — silne so hitrini, droviti nekum, ki se navedoma udeležijo pred usmrtim in bližnja smrt jih izpremeni, deluje na njih kakor balzam, ublaži jih. Ali je to bil slučaj pri Aliji? Nikar. Način njegove smrti je deden na činu, na kateri je živel; nobena izprememba se ni dogodila, vidno je teklo njegovo življenje, celo v mnogih zadržkih, lahko, a pred smrtjo se je le razširilo in poročilo. Pred smrtjo so je pokazalo močnejše in jasne, kar je v življenju tvorilo in odločilo njegov značaj.

Tihi vrelce dobrote, ki so jo drugi bolj ublažili kakor on sam, je imel v življenju. Ko je osmil vsled zakonske tragedije svojih rodiljev brez mater je skrbel kot oca za svoje brate. Napram očetu, pobožnemu muslimanemu starcu se je obnašal prizanesljivo, odpuščljivo, celo zadrževal ga je. Krotek, raji vesel kakor občan, vzdržljiv v bolešti, samostojno poživljaval in poln odrekovanja, ne žale nito gar, je bil tip, ki bi se ga moglo nazvati kristjanskim. Po njegovem značaju bi se moglo najlepše dokazati, da je Isaka varanta kristjanstva.

Kako je mogel tak človek, po svojem značaju bližji tolstojanskemu življenju, miren in brez borbe, postati revolucionar in atentator? Zakaj, ko je mogel umirajoč odpuščati zlo svojim sodnikom, zakaj jim ni odpustil za prepro v življenju, pred Delico? Moglo bi se odgovoriti, da je bila premočna v njem razvita meščanstvena na pčestanje in da je bil premočen v njem ponos nasproti življenju — da je bil po svojem narodu in dedščini pač bolj Isakem tip, ki mu je pomagal na primar on, kar je čedelnemu krščaninu ljubezen. Moglo bi se tako odgovoriti, a to odgovor ne bi pogodil globine Alijavega značaja. Za premočno tega značaja je treba iti z osnovnega stališa, da je bil proletarec. Kot proletarec je že, iz samega svojega razrednega položaja, imajoč svoje moči in delo, bil obsojen, da daje in ne jemlje — v tem smislu je vsaki proletarec kristjan. A kot proletarec se je takoj začutil v zvezi s kolektivom (skupnostjo) svojega razreda in kakor je ta razred zvojavinska izkušnja, je njega osebno izkušnja naučila, da je premočno dajanje je prodoljevanje družabne nepravilnosti in da se pravica ne dobi s trpinim čakanjem, ampak da jo treba vzeti z borbo.

V tem smislu je vsaki razredno-zavedni proletarec islamec, ki gre v raj preko bojišča: Alija je kot islamec in

Sodrugi komunisti!

Po pokojnem Aliji Aliagiću, temu živemu zgledu revolucionarnega poživljavalnosti, sta ostala njegov

Deveti narodni kongres komunistične mladine

V dneh 27., 28. in 29. marca se je v Rimu vršil IX. narodni kongres Zveze komunistične mladine Italije. Kongres je bil sijajna preizkušnja števila in duševne moči komunistične mladine Italije.

Polg delegatov posameznih deželnih komunističnih zvez so se kongresu udeležili: zastopniki Internacijske komunistične mladine Jugoslavije, zastopniki Komunistične stranke Italije, nemške Komunistične stranke in še nekateri člani samostojnega odbora naše stranke.

Kongresu je prisluhla svoj pozdrav komunistične mladine Švice in Čehoslovaške.

Ze pri pozdravnih govorih posameznih zastopnikov se je spoznala razlika, ki loči komunistično mladino od socialistične in nacionalistične mladine. Nenehni frazi, nenehni sentimentalni izjavili, nič denarja; ampak poročila o gibanju proletarskih organizacij, ki živijo in se borijo poleg zveze mladine Italije, vse za en cilj: svetovno proletarsko revolucijo.

Reči moramo, da je na kongresu napravilo globok vtis poročilo o razliki, ki loči komunistično mladino od socialistične in nacionalistične mladine. Nenehni frazi, nenehni sentimentalni izjavili, nič denarja; ampak poročila o gibanju proletarskih organizacij, ki živijo in se borijo poleg zveze mladine Italije, vse za en cilj: svetovno proletarsko revolucijo.

Takoj po prvi seji, se je kongres — po vzoru strankinega kongresa razdelil — v komisije, ki so se bavile vsaka z eno posebno točko dnevnega reda. Tako smo imeli 4 komisije: 1. za poročilo osrednjega odbora in za razprav

Triptenje in junaštvo jugoslovanskega proletariata

Predajemo tu poročilo zastopnika komunistične mladine Jugoslavije na mladinskem kongresu v Rimu. Poročilo je bilo prevedeno v vse večje evropske jezike in je zbudilo svetovno pozornost. Prinesli so ga v polnem obsegu ali v odlomkih tudi mestanski časopisi.

«Sodrug! Komunistična mladina Jugoslavije je ponosna, da ima danes, tu v Rimu, priložnost pozdraviti ta kongres komunistične mladine Italije, čiji revolucionarni duh je med najbolj razvitimi.

Vspriča dejstva, da je v teh časih komunistična mladina Jugoslavije priključena, da deluje nelegalno, mislim, da je to dokaj malo nenavadna stvar. Ker je že vse časa od tega, odkar nima komunistična mladina Jugoslavije možnosti, biti v direktnih stikih z inženjerskim, je naravno, da komunistična mladina Italije ni mogla biti zadostno poučena o okoliščinah, v katerih smo priključeni živati in delovati. Zato reji uporabljam to priliko, da vam vsaj deloma opišem težko položaj v Jugoslaviji.

Proti koncu l. 1920. je v vsaj Jugoslaviji izbruhnil strahotni rudarjev, ki se je zaključil z lepo zmago ta kategorije. Jugoslovanska buržoazija se je poslužila tega dogodka kot priložnosti za obdobje proletariata, čes da ima s tem ekonomični gibanjem namere vzpostaviti proletarsko diktaturo. Istovestno je tudi razvijala izmišljenost, da je za 1. januarja 1920 doletela definitivna revolucionarna vsvoja, s ciljem proglašanja sovjetske republike.

Na podlagi teh izmišljenih obtožb je bila skovana zloglasna «Obznanila», to je državni odlok, glasilom katerega se razpustila Komunistična stranka Jugoslavije, ki je štela 70.000 članov, s 60 poslanci v belgijski skupščini. Istovestno je bila tudi razpuščena naša mlada črna organizacija, ki je štela tedaj 6000 pisanih članov. Javno se, da učna reakcijska vlada ni priznala niti strokovnih organizacij, ki so bile v komunističnih rokah. Največji izmed teh organizacij sta bili Zveza železničarjev in ona rudarjev. S temi je bil postavljen proletariatu Jugoslavije izven zakona in izven vsakega milosti in nemilosti belem teroru.

Proti proletariatu se je uprizarila najstrašnejša gonila, o kateri ni videti nobenega znaka. Komu. Med tem pa, ko je imel proletariatu roke in noge zvezane, je buržoazija sestavljala tako reakcijsko ustavo, da ni enake v celi Evropi.

Treba je pa pripomniti, da je bila ta ustava sprejeta s 13 glasovi neznatne večine. In še ta večina se je dosegla s podkupljenimi strankami muslimanskih velepovestnikov z znanim 500 milijonov dinarjev, kot prodajno ceno zemljišč, okupiranih s strani kolonov Bosne in Hercegovine.

Ta skupno reakcijsko nastopanje je vzbudilo gnjev v proletariatu. Mnogi so bili pripravljeni k čim manjši. Ko se je kralj Aleksandar vrnil iz parlamenta, kjer je bila ustava sprejeta, je soder, Stjepan Tadić, njemu nasprotno bombo, ki pa žal ni dosegla

biti borben in je sodeloval kakor evangelijski kristijanstvo. Toda da je svoje etične oblike prišlo polom borbenosti, ki spominja na daljni vzporedni na Islam. In ako bi se ne moglo v čem drugem našti jasnostjo za tak etični njegov razvoj, bi se moglo to jasnostjo dočeti v njegovi daljni silnici s Islamom. O našim ozloglašeni Islam se je pokazal namreč drugim vrstam, ki so bile celo napram samemu kristjanstvu, tolarantnejše: dokaz so narodne cerkve, ki jih je tpeel v svoji sredini.

Alija je nosil v sebi Islam kot instinkt in ta instinkt se je v njemu v novi zgodovinski situaciji z očitnim znamenovanjem svojega položaja in položaja svojega razreda razgorjel v komunistično zavest. Kot tip komunističnega revolucionarja, ki so bili proti buržoaziji je bil fatalisti — in še večja ga je napravil režim. Toda svetost, da komunisti v svojem najglobljem smislu znači umiranje in oproščanje, je bil tolerant.

Ta tolerant je bil potomec ene izmed neuporabljanih fevdalnih brezsknih družin. Sam se je čutil na strani svoje in kakor so njegovi predniki imeli za raju je prezir in palice, tako je on čutil do proletariata samo ljubezen in

požrtvovanja. Vzpostavil ga je današnji etični etični krizniška plemstva, — razburi, hote vse nenavadnost puzbrata, ki se je izvekl razburi od ostalih pri proletariatu in etični tega plemstva, na eni strani služabnički režima, ki uprizarjajo za danar med celo jugoslovanskim narodom novo koso, gusarstvo za Vidovdaneko ustavo, na drugi strani borilčki proti Kosovu, ki je bilo usklajeno s to ustavo nad delavskim razredom, človek, ki ga pošlje režim na veselo.

Med tem ko je že govor o Alijevih intelektualnih prednikih, naj omenimo še to: Basmari kmetije pred turškim navalom in prihodom v Islam, so bili bogomili, mislilniki Rima in Bizanca. Njegov praded Mahmut-paša Vi-dajić je sodeloval s Husen-kapetanom Gradakovićem, Bosanskim Zmajem, v uporu proti neslišni Stamboli. Ta dva nemirna dovedena v Alijo v zvezo po nekem daljnem abstraktnem se mogla vzeti kot dva daljni poteki, ki obsegajeta njegov znanje: v njem je tudi polnopravna upornik-borca kakor pri njegovem pradedu in polnopravna muslimanska umirjenja kakor pri upornih daljnih njegovih prednikih.

Limetnost in obožnost, dolga fatalistična stropnost in nato nenkrat naval e-narpija in heroizma kakor pečina, ki se je dolgo pripravljala na poboju prevelika in ruši vse pod seboj — to je ono kar mu daje tip rase, nastajanje pa baskanski planinski. Na prvi pogled se zdi, da je ta rasa preprosta s svojimi planinskimi delnimi izkušnjami, ponosni ali krivski vojni puka bogomilom, preko priškega Islama, pa do avstrijske okupacije. Pa vendar je v njem, kakor tudi v zemlji, na kateri je v njej, mnogo naskopljene energije, treba jo je vzbuditi. B. h. buržoazni, čete na avstrijskih frontah so to dokazale. Ako se zdi komu ta primer nesmiseln, mu navedem drugi: vojni narodni sleptarstvo je po rodu iz Bosne!

Kar se tiče Alije, je se bolj katekari-siren od tega širkega okvira — Bosne, oni oži okvir, v katerem se je rodil — Sambojta med Savo in Drino. S pre-kladinsko Mažo je to začel široko predavsko navdno Slavonije in Sre-ma. Tu se sila in se izliva v ravno, prekranje polni divji ornamentika bosanski poboji. To je še vedno Bal-kan, poslednje iztočnice bizantistične kulture, toda Balkan na pavo-hodu in umirjevanju z drugo men-talno, ki je pod vplivom zapadne, ev-ropejske kulture. Nekaj to umirja-ravnate je tudi v Alijevi duši. Ta duša

njam in vesel sam, da bodem eden iz-med njih.

Vse svoje poslednje imetje — eno ob-leki in sto dinarjev — je zapustil za ruke gladijoče. Poljubil je vse pri-sodne sodrge, ter se postlovil od njih zbodami: «Zdravo! Zavdeljal se svojih dolžnosti do proletariata».

Svojemu bratu Muhamedu je veli-ki mučenik cikel naslednje besede: «Bodi pošten, vadi, uči se in ostani vedno zvest svojemu razredu».

Ko se je postavljaj od življenja je bil vezan in zavet, da se žrtvuje za naj-večjo razsvetljalno idejo, za komunizem. Toda plačal je, kadar je poljubil mladice, napreskrbljenega brata. To-da kmalu nato se je razvedel in komu-liko ponosno, s elastičnimi koraki, ka-kor bi šel k plesu, ko so ga peljali pod vislice.

Političar je preprosto napravil mu pogreb. Kljub temu pa je komunisti-za mladina posula s cvetličnimi njegov grob, kar se skupno z drugimi glavni zbriala proti pokopališčem. Ko se je pri-bližal sprevod, so zapeli revolucionar-je pesmi ter klicali zmago komuniz-ma. Političar na konjih je napravila na-skok, pri hukanju je bilo nanjnih in a-terfanih množic sodrugov.

Vidite tvoj, sodrugi, kakšno so raz-meno v naši Jugoslaviji. Na mladji je bilka, ki hoče na vsak način obdržati svojo oblast z vsemi sredstvi, proti o-poziciji dalavnega ljudstva in male buržoazije. In ta opozicija je močnejša kakor v vsaki drugi kapitalistični drža-vi».

Popuščanje reakcijskega pritiska v poslednjih časih, vedno bolj ra-stoče revolucionarno razpoloženje de-lavcev in kmetov, politična malomest-nost strank, ki se poročajo vedno bolj na levo, odziv k voljakom komaj 45 odstotkov vpletenih pri zadnji mo-bilizaciji, pasivna rezistenca delavcev, posebno pa železničarjev in kmetov, u-piranje teh poslednjih plačevanju dav-kov, separatistično gibanje Hrvatov, ki zahtevajo avtonomno hrvatsko repu-bliko, vedno bolj rastoče obubožanje ljudskih mas, na eni strani, a na drugi korupcija in nespajanje vladajoče bu-ržoazije, vse to, cenjani sodrugi, je, celo po mnenju buržoaznega angleškega časnikarja Sefora Watsona, kompleksa simptonov, ki znaajo privedi do zru-ha proletarske revolucije.

Sodrug! Dnevi jugoslovanske bu-ržoazije so šteti. Dolžnost mednarodne komunistične mladine, in posebno pa proletariata bližnje Italije je torej, da prične takoj vselokompetno energično akcijo proti reakciji ki veda v Ju-goslaviji, da se enkrat mehajo barbar-ka, preganjanja jugoslovanskih delav-cev».

Dolžnost delavcev je sklicavati pro-tesne shode proti jugoslovanski reak-ciji, ter propagirati v ško, — tudi meščanskem — vesti o toraciji, ki ga u-porablja jugoslovanska buržoazija, z namenom, da se naša barbarika vlada določi kot pravi svetovni.

Da se vsi ta črnogori je najino po-trebno vzpostaviti med nami najtes-nje zveze. Komunistična mladina Ju-goslavije ura, da se bodem jaz vrnil z vsakega kongresa z ustanovitvijo ene-ine fronte komunistične mladine Italije in Jugoslavije. Komunistična mladina Jugoslavije ura, da bo močna komu-nistična mladina Italije pokazala svojo solidarnost na splošno z baseldami, tem-več z delavci».

Italijanski in jugoslovanski buržo-azija sta si vedno v neprestanih sporih. Zato pa vam ključem:

Zveza zveza med italijanskim in ju-goslovanskim proletariatom!

Zveza složno delovanje italijanske in jugoslovanske komunistične mladine!

Zveza komunistična mladina Italije!

(Bum dolgotrajno odobravanje.)

Manifest osrednjega odbora

Na prvi seji je novozvoljeni osred-nji odbor sklenil, da se nastopi na vse sodrge sledeči manifest:

MLADI KOMUNISTI.

Izvoljeni osrednji odbor čuti potrebo da vas pozdravi predno zasede mesto, ki ste mu ga poverili.

Pretekle je že 14 mesecev od dneva v katerem smo po odstranitvi oportu-nistov ustanovili Zvezo komunistične mladine.

Danes moremo s ponosom zreti na teh 14 mesecev držbi bojev, ki je reak-cija mesto ostoblenja naše sijajne or-ganizacije prispevala k stvaritvi nove discipline in novega organizacijskega duha.

Danes se odpira pred nami nova do-ba in novo delovno polje.

Potreba poljubiti naše delo in nato propagando v dvojni namen: vedno bolj urjati Zvezo in privleči vedno večje število bojevnikov pod zastavo komunistične mladine.

Sklepi, resolucije in teze našega kon-gresa služijo čudovito temu namenu.

Naloga vseh sodrugov je razvijati od-loke kongresa, propagirati jih in na-praviti vse potrebno, da se jih izvrši.

Še razbije v širino, razumeva in opo-šča. Toda, planine niso dale — ta my-nitna, znači je zadnji in najvišji padeo njihovih višin in orlov. Nekaj pose-ba da na te višine in vrhove se nahaja tudi v Aliji: v njegovi duši so prirodne in dednevalne močestvi, da se vzpne, dvigne in prevla, da se bori, ne strši pred opekami da se začenja v narav-nost brez strahu pred nevarnostjo in kaznjeno radi prestopka. Njegov in-terekt in njegova energija sta naposred-je in čisti izraz zdrave in sveže rase, iz-podnjajeta se, lajta in ne slabša se medsebojno. V energiji ima nekaj ep-ke prožnosti mohamedan. Junaških pesni in nekaj širke nežnosti mohamedanski ženskih pesni: rase! je zjedno z intelektualno, zajedno z raz-vedno zavestjo, zajedno s tercijem na-spretnega razuma, ki ga je izzval na boje.

Njegov naravo do revolucionarnosti in komunističa je do dna fuzčen za množico proletance, in v njem je mnogo ose-bno značajnih potez za Alijo kot aten-derjanja in zato ga bom podel za boljše razumevanje njegove osebnosti po ne-govornu ljudem pripravovanju mi ure pred smrtjo.

Kot mlad mlavski delavec je šel l. 1914 iz Biheline v Sarajevo. Delavski

dom in početek sta zanj odkritje, zad-rita ga in se mu priklupita popolnoma. Takoj v začitku doživi sarajevski aten-tat, katerega se človeka ne razume, a slubi njegov smisel in simpatizira z njim. Doživljuje prvi udarec na prole-tariat: avstrijska reakcija, povzročena od vojne zavrnitve dom, ustavi tisk in raz-pusti delavske organizacije. Je razbi-tega delavskega politične padele Alija pod maslino disciplinno cesarskih ofi-cirjev. Služi v mostarski garniziji. Za-pri vstrel razbijača kralja se konja reši pred vojnim sodiščem. Ruska re-volucija je nova nova pobuda v nje-govem razvoju, pobuda 22. dalbavinskega regimenta drugi, nemovno izhajanje «Glasa Sloboke» tretji in odločilni.

Kot vojak kolportira on v Mostaru na-privt terdjanja revolucionarni, boljše-vojski naklonjeni in z današnjim polje-ko ideologijo se neodskrunjeno delav-ski organ. Vrnitve se po prevratu iz vojske, se vrata tja, kjer je ostal leta 1914. — v delavski pokret. Ni še v njem vse razčiščen, mogle popravitve množice pehoza se še niso popol-noma razčišile. Komunisti, ekložen ko-munist postane on se ne nepevsko-vojski, izkušnji, protibojni v krutih pogledih, ki jim je bil izpostavljen ju-goslovanski, a še posebno sarajevski

proletariat, ga beogradskega kongresu l. maja 1918. Zasedenju delavskega do-ma po jugoslovanski židmarjevi je spominja časov iz 1914. l., ko je bil isti delavski dom zaseden po avstrijski žid-dmarji; udarec in otoplost je bil večji. In vedno in vedno nova pre-ganjanja delavskega ga napravijo vedno dvostrežnejši in udarnijega za delavski pokret. Za časa pred Obznanom — je on duha pokretna in predskladni sindikalne organizacije v Bihelini. Tu v bližini, ko je česepela prva svet o strahoviti mučenih tuzlanskih delavskih ru-darjev doživljuje poslednji udarec na svo-bodi, hušji od avstrijskega 1914. hušji od jugoslovanskega 1919. — jugoslovanskega amilacije (posmehljivo) horthyja na Obznanom 1920. Ze pred tem je bil v Zagrebu in takrat namenevanja, a ukr-ha mi Zagreb ni del, daje mi pa grob. Pdem je hotel v Rusijo. Daspje do Ma-nibora; se napravlja, da s časom preko-raži mejo, a zadi se mu to bag, vrno se torej v Bihelino, ostane v Jugosla-viji. Naslednji se tu, občuti vedno bolj tož «Obznanje», čaka nastropu, mla-čajok se da do ulanjenja. A možkal je dan vidovdanke ustavo, ko je bila pol-dne, nekoliko ur po Stečevem aten-tatu podpisana «Obznanje» kot zakon.

(Kone prihodnj.)

MLADI KOMUNISTI!

Danes bolj kakor kdaj prej potreb-ujemo vaše energije, treba nam je vseh vaših naporov.

Osrednji odbor ne dvomi, da boste vi, kakor vedno naše pričakovanje in da ste vedni imenovati se junaki vodje in učitelji revolucionarne prole-tarske mladine Italije.

Napreji Mlade straže komunizma! Za zmago svetovne revolucije, ki ne sme izostati!

OSREDNI ODBOR.

Deželni kongres Komunistične mladine

V svrhu razpravljanja, kako bo ma-gla komunistična mladina Julijske Be-nečije najbolj izvrševati sklepe in re-solucije srpiete na zadnjem nardo-nem kongresu, sklicuje narodni izvrš-evalni odbor za nedeljo 27. t. m. v De-lavski zbornici v Trstu deželni kongres katerega se udeležijo tudi s. Bertl, član narodnega izvrševalnega odbora:

DNEVNI RED:

- 1) Volitev predsedstva in verifika-cija pooblastil.
- 2) Moralo in finančno poročilo.
- 3) Poročilo o sklepih narodnega kon-gresa (poročevalci ss. delegati na narod-nem kongresu).
- 4) Naloga komunistične mladine (poroč. s. Bertl).
- 5) Izvrševanje sklepov narodnega kongresa.
- 6) Demistič deželnega osrednjega od-bora in izvolitev voljnega odbora.
- 7) Raznosterosti.

Kongresa se sme udeležiti vsa Mlad-ske sekcije po enemu delegatu za vsa-kih 20 članov.

Proletarska umetnost

ISA DOLSKI:

Pesma šolskih mučenika ovoga režima

Se dičim sam zatvoren mnogom med vlačna četiri zida. V veliko praznino današnje škole te milzerne priprave za doba zrelijeg ljudskog života.

Vani ostala sva istina, boli i stramota a nas davi zapah disanjem iskavene zrnika.

I nečujno posređeno guči nas krvavi režim i čaprike svoje u mećak dečiji tura okrutni režim.

Sve dvojne su po dvojne prekovali o izli-zanje klupe se rukama i prsa, prikućenim. I vidi se kako se njišti, sišću da se uzdiže od kneta.

I tuju se pridružiti kaptaje jer na sme se čuti ni daha ni tupe: — O sudbo nam zlostrani, kleta, šta skrivati sme?

Ta ruke su naše za kaptaje svitvene, Ta noge su naše za kaptaje svitvene i mozak u glavi za misao je elvoren a mi mladišni već sad smo robovei tvoji o poredni Netko potiča i naš je živci već sada pokriven oboren.

Uzalud otpor nekih i bundovni pro-tek izvana krova sva čina u srbu pro-kleti režim rati i robaiva stvara zadohom, što ga žrti poput čimovnih plinova. I on je sva žrti.

Što jače ga uzdiže trupina pribudjena Čoveka, što više mu izmiču tla. I on te morati doktora da poro od žuljeva pesi Čoveka.

I miša nutrina je prupuna radosti i nado. Sa deocim sam zatvoren mnogom med vlačna četiri zida. . .

Uzalud otpor nekih i bundovni pro-tek izvana krova sva čina u srbu pro-kleti režim rati i robaiva stvara zadohom, što ga žrti poput čimovnih plinova. I on je sva žrti.

Što jače ga uzdiže trupina pribudjena Čoveka, što više mu izmiču tla. I on te morati doktora da poro od žuljeva pesi Čoveka.

I miša nutrina je prupuna radosti i nado. Sa deocim sam zatvoren mnogom med vlačna četiri zida. . .

Uzalud otpor nekih i bundovni pro-tek izvana krova sva čina u srbu pro-kleti režim rati i robaiva stvara zadohom, što ga žrti poput čimovnih plinova. I on je sva žrti.

Što jače ga uzdiže trupina pribudjena Čoveka, što više mu izmiču tla. I on te morati doktora da poro od žuljeva pesi Čoveka.

I miša nutrina je prupuna radosti i nado. Sa deocim sam zatvoren mnogom med vlačna četiri zida. . .

Uzalud otpor nekih i bundovni pro-tek izvana krova sva čina u srbu pro-kleti režim rati i robaiva stvara zadohom, što ga žrti poput čimovnih plinova. I on je sva žrti.

Što jače ga uzdiže trupina pribudjena Čoveka, što više mu izmiču tla. I on te morati doktora da poro od žuljeva pesi Čoveka.

I miša nutrina je prupuna radosti i nado. Sa deocim sam zatvoren mnogom med vlačna četiri zida. . .

Uzalud otpor nekih i bundovni pro-tek izvana krova sva čina u srbu pro-kleti režim rati i robaiva stvara zadohom, što ga žrti poput čimovnih plinova. I on je sva žrti.

Što jače ga uzdiže trupina pribudjena Čoveka, što više mu izmiču tla. I on te morati doktora da poro od žuljeva pesi Čoveka.

I miša nutrina je prupuna radosti i nado. Sa deocim sam zatvoren mnogom med vlačna četiri zida. . .

Uzalud otpor nekih i bundovni pro-tek izvana krova sva čina u srbu pro-kleti režim rati i robaiva stvara zadohom, što ga žrti poput čimovnih plinova. I on je sva žrti.

Što jače ga uzdiže trupina pribudjena Čoveka, što više mu izmiču tla. I on te morati doktora da poro od žuljeva pesi Čoveka.

I miša nutrina je prupuna radosti i nado. Sa deocim sam zatvoren mnogom med vlačna četiri zida. . .

Uzalud otpor nekih i bundovni pro-tek izvana krova sva čina u srbu pro-kleti režim rati i robaiva stvara zadohom, što ga žrti poput čimovnih plinova. I on je sva žrti.

Što jače ga uzdiže trupina pribudjena Čoveka, što više mu izmiču tla. I on te morati doktora da poro od žuljeva pesi Čoveka.

I miša nutrina je prupuna radosti i nado. Sa deocim sam zatvoren mnogom med vlačna četiri zida. . .

Uzalud otpor nekih i bundovni pro-tek izvana krova sva čina u srbu pro-kleti režim rati i robaiva stvara zadohom, što ga žrti poput čimovnih plinova. I on je sva žrti.

Što jače ga uzdiže trupina pribudjena Čoveka, što više mu izmiču tla. I on te morati doktora da poro od žuljeva pesi Čoveka.

I miša nutrina je prupuna radosti i nado. Sa deocim sam zatvoren mnogom med vlačna četiri zida. . .

Uzalud otpor nekih i bundovni pro-tek izvana krova sva čina u srbu pro-kleti režim rati i robaiva stvara zadohom, što ga žrti poput čimovnih plinova. I on je sva žrti.

Što jače ga uzdiže trupina pribudjena Čoveka, što više mu izmiču tla. I on te morati doktora da poro od žuljeva pesi Čoveka.

I miša nutrina je prupuna radosti i nado. Sa deocim sam zatvoren mnogom med vlačna četiri zida. . .

gels imenuje to «svetovni osvobodjavaj-ni čin» ter nadaljuje: «Izvršili ta osvob-odjavajni čin človeštva je zgodovinsko poslanstvo modernega proletariata. Raziskavati zgodovinske pogoje in vsled tega znati tega čina ter dati ta-ko razredu, katerega namen je udele-stvovati se in ki je danes zatiran, za-vest o pogojih in naravi njegove akci-je, je naloga teoretičnega izražanja proletarskega gibanja. — znanstvenega socializma». (Engles: Anti-Dühring, str. 306.)

Zato smo mi dokazali, da ima mo-derni proletariatu zgodovinsko poslan-stvo in se posebe, v čem smo obstoji. To pa, kar ni dokazano in — kakor bomo videli pozneje — ni moglo biti se do-kazano, je nam, kako naj se odgovar-ja na vprašanje: kako izvršuje prole-tariat to svoje poslanstvo? Katere so pogoji, ki vodijo ven iz družbe razredov, ali, da govorimo jasneje, ven iz kapi-talizma in katerih sredstev se mora po-služevati proletariatu v dosegu tega svo-jeje cilja?

I. Revolucija kot bistvo marxizma.

V zgoraj označenem stavku naziva Engels znanstveni socializem kot «teo-retično izražanje proletarskega gibanja», katerega namen je raziskavati zgo-dovinske pogoje in naravo tega gibanja, ter dati proletariatu zavest o pogojih in naravi njegove akcije. Ta naloga pa, ki jo ima znanstveni socializem pa je ravno njegovo bistvo.

Upoštevati je treba, da je toliko iz-hodna točka, kolikor cilj marxizma — navdušila, zato, da se ga mora pravil-no umeti. Ker oni, ki ne bo tega u-pošteval, ga ne bo nikdar razumeli in tudi ne usvojil njegovega duha.

Marxizem ni opisovalna znanost, ki bi se, z namišljenim, toda mnogogo-kratnostjo in s popolno odsotnostjo vsakršnih namenov, omejevala na go-vo belebanje zgodovinskih dogodkov. In marxizem more biti prosti nemenny. Ima enega zelo važnega, namreč, da je znanost proletariata. Ta znanost pa ne sme biti brez namenov, kajti ona je orodje, katerega se poslužuje zatirani razred v boju ki ga bje v današnji družbi. To orodje se mora postaviti v službo vseh zatiranih razredov in te razreda se mora podpirati v njihovem boju, daji jim se mora zavest o zgo-dovinskih pogojih in o naravi tega boja. Sarna po sebi umetna bi bila ta pred-sedba svobodnosti, ako mo bi bila tudi znanost sama produkt socialnega živ-ljenja, to je produkt človeške družbe.

Ker, ako bi bila znanost nekaj popol-noma samostojnega kar se razvija po previlih umetovanja in to snodi ozke-ke kroga vzvišenih ljudi, tedaj bi ona stala izven vseh socialnih bojev, ne bi mogla — namreč — v njih sodelstvo-vati, temveč bi se morala omejit na le belebanje razvoja in rezultatov. Zna-meno pa je del socialnega življenja. Znanost je duševni produkt človeške družbe in tvoni, poleg drugih (vere, u-metnosti itd.) del splošne socialne pro-dukcije. To je del, ki vpliva na človeš-ko družbo, kakor tudi narobe: stoji pod njenimi vplivom.

Marxizem ne pozna nikakršne razlike med znanostjo in

